

DIRVA

THE FIELD

Nr. 69

Rugsėjo-September 10, 1959

Cleveland, Ohio

Sporto pažanga Lietuvoj nežymi

**Lietuviai varžėsi su uzbekais dėl dvyliktos vietos...
- Lietuvoje vis dar nėra elektromonterių mokyklos.**

Septynmečio planuose 1965 metais visi kolchozai Lietuvoje jau elektrifikuoti. Bet šandien elektrifikuotų kolchozų yra dar tik 526, tai yra, vos apie ketvirtadalis. Daugiausia tai yra tie kolchozai, kurių centrai prie miestelių.

Elektrifikuotas kolchozas dar nebūtinai reiškia, kad ten visi turi elektros šviesą ir darbai atliekami elektros jėga. Iš tų 526 elektros srovę jau gaunančių (ar gaminančių) kolchozų, tik 403 mažiau ar daugiau tevatoto motorus, o 123 jėgai elektros dar visai nepanaudojo. Šviesai elektros energija irgi tegali būti vartojama labai ribotai, nes į vienkiamius laidams nutiesti ne tik nėra nei lėšų nei medžiagos, bet nenorima to ir leisti, kadangi vienkiamiuose gyvenančius nori kada nors perkelti į centrinės gyvenvietes. (Šmet perkėlimas keletriopai pagreitinantis, bet ir tai tik 5000 tesitiki perkelti, o vienkiamių tebėra arti 300,000).

Vienas toks elektrifikuotas kolchozas Molėtų rajone per metus kiekvienam darbingam žmogui vidutiniškai sunaudojo tik po 20 kilovatvalandžių, tai yra, vidutiniškai po 2 valandas pasišviesti per 200 vakarų 50 watų lempute.

SPORTO PAŽANGA LIETUVOJ NEŽYMI

Rugpjūčio mėnesio vidury įvykusioje sovietinėje sporto reprezentantai pasiekė tik patenkinamą rezultatų: iškovojo kiek daugiau geresnių medalių, bet kaip buvo taip ir pasiliko dvyliktoji vietoj iš septyniolikos dalyvavusių vienetų.

Spartakiada sovietijoj va-

dinamos olimpiados pobūdžio sporto varžybos, vykdomos "tarp savųjų". Oficialiai ji vadinama "TSRS tautų spartakiada". Pirmoji tokia spartakiada buvo prieš trejus metus. Šmet buvo antroji. Varžybos vyko 22-se sporto rūsyse. Dalyvavo penkiolikos respublikų vienetai ir dar atskirai Leningrado ir Maskvos vienetai, tuo būdu susidarė 17 dalyvių. Maskva ir Leningradas yra RSFSR ribose, todėl išeina taip, kad RSFSR (Rusija) yra atstovaujama trijų vienetų (komandų). Visos šios trys komandos ir užėmė pirmąsias tris vietas (Maskva — 344, RSFSR — 329.5, Leningradas — 324). Toliau Ukraina, Gruzija ir Gudija. Estų vienetas surinko 210.5 taško (septinta vieta), latvių — 185 (aštunta vieta), toliau Azerbeidžianas, Armėnija, Kazachija (168.5, 167 ir 159) ir tik tada lietuvių vienetas su 155.5 taško. Tiek pat taškų surinko ir uzbekai (trylikta vieta), paskui tadžikai, moldavai, kirgizai ir pačiam gale turkmenai su 77 taškais.

Šios varžybos yra ribotame plote, bet vistiek sudaro progos matyti rinkinių vienetų lygį. Dvyliktoji vieta iš septynioliktos varžovų yra, anot korespondento Martyno Baryso, "vieta apatinėje lentelės pusėje". Pažanga nurodoma tik ta, kad prieš trejus metus irgi buvo pasiekta tik dvylikta vieta, bet tada aukso medalių gauta tik trys, dabar vienuolika (Pipynė, Kalėdienė, pusvidutinio svorio boksinkininkas Ričardas Tamulis, stalo tenisininkai N. Ramanauskaitė, A. Saunoris, R. Paškevičius). Pora boksinkinų gavo bronzos

medalius, o prieš trejus metus tokių nebuvo. Irklautojai gavo du aukso vietoj anksčiau turėtų sidabro medalių.

NĖRA MONTERIŲ MOKYKLOS

Jau skaičiuoja dienas iki Kauno HES pirmosios turbinos paleidimo (turbina jau atgabenta iš Charkovo) ir daugelis svajoja apie naujo energijos šaltinio naudojimą. Bet tam negana turbinos. Reikia laidų tinklo ir daugybės kitų įrengimų vietose. Tiems įrengimams įtaisyti trūksta specialistų. Tarp didžiųjų elektrifikacijos dalykų esama užmiršta vieno paprasto dalyko: Lietuvoj dar nėra elektromonterių mokyklos...

KOMUNISTIŠKAS DARBAS IR IŠNAUDOJIMAS

Šiaulių "Verpsto" trikotažo fabriko darbininkai iš partijos sluoksnių buvo paraginti nutarti "dirbti komunistiškai". Tad susirinkus buvo "vienbalsiai nutarta": sukišti į tą patį plotą dar 25 mašinas, savo jėgomis atremontuoti ir patobulinti esamas mezgimo mašinas, kiekvienai mezgėjai duoti aptarnauti ne vieną, o dvi mašinas, išmokyti mezgėjas pačias pasitaisyti mašinas, kai jos sustoja, kad nereiktų budinčių mechanikų.

Pusmetį taip besispaudžiant, iš įmonės buvo išspausinta 253 rubliai pelno valstybei, — 63,000 rublių daugiau, net negu plane buvo numatyta. O darbininkams už tai... g a r b ė, kad jų fabrikas gal iš valstybės gaus "komunistinio darbo įmonės" titulą.

POPIERIO AR MAŠINŲ FABRIKAS?

Petrašiūnų popierio fabrikas žada įsigyti dar vieną mašiną, kuria per metus busią pagaminta tiek popierio, kad reikšią penkių traukinių jam išvežti. Tuo būdu septynmečio planas busią įvykdytas anksčiau, negu numatyta.

Bolševikinei sistemai būdingas reiškinys šiuo atveju yra tas, kad mašiną gamina ne koks m a š i n ū fabrikas, o tas pats Petrašiūnų popierio fabrikas. Vienas technikas — rusas ir komunistas — pasiūlė susistatyti mašiną iš fabriko esamų pasenusių ir atsarginių dalių. Pasiūlymas, aišku, vykdomas. Niekas nedrįs tokios "novatoriškos" idėjos pakritikuoti ir paklausti, o kiek gi padidės gamyba, kai kitoms mašinoms prireiks atsarginių dalių, bet jos bus sudėtos į "naująją" ir kitos turės stovėti, ligi vėl bus gautos dalių. Ir niekas neklausė, ar bei kaip ilgai veiks ta popierio gamintojų iš senų dalių "namie" pasigaminta mašina.

DIRBTINAI PLEČIA PABALTJO SĄVOKĄ

Rugpjūčio pradžioj Vilniuje buvo sušaukta "II-ji (Nukelta į 2 psl.)

Tadas Meckauskas
4207 Euclid St.
E. Chicago, Ind.

Rugsėjo 6 ir 7 d. Clevelande įvyko Lietuvių Gydytojų Sąjungos suvažiavimas, kuriame dalyvavo apie 100 lietuvių gydytojų. Suvažiavimą atidarė Dr. H. Brazaitis, Ohio Liet. Gydytojų Draugijos pirmininkas. Pirmadienio vakare įvyko banketas, kuriame meninę programą išpildė smukinininkė Elena Kuprevičiūtė, solistė Aldona Stempužienė ir pianistas A. Kuprevičius. Nuotraukoje: suvažiavimą atidarant registruojasi: Dr. Degesys (Cleveland), Lietuvių Gydytojų Sąjungos Centro Valdybos pirmininkas Dr. A. Montvydas (Chicago) ir Dr. Jankauskas (New York).

Dirvos nuotrauka

JT komisija vyks į Laosą tirti komunistų agresijos

Jungt. Tautų Saugumo Tarybos paskirtoji 4 asmenų komisija šį savaitgalį išvyks į Laosą tirti Š. Vietnamo komunistų agresinių veiksmų. Komisiją sudaro Argentinos, Italijos, Japonijos ir Tuniso atstovai.

Komisija sudaryta, Laoso vyriausybei pasiprašius Jungt. Tautų pagalbos. Sovietų atstovas Sobolevas balsavo prieš tokios komisijos pasiuntimą, tačiau ši mėnesį Saugumo Tarybai pirminkaujas italas Egidio Ortona išaiškino, kad priešingas sovietų

balsavimas šį kartą negalės reikšti veto, nes pagal 1945 m. birželio 7 d. deklaraciją veto teisė tegalinti būti taikoma, sprendžiant konfliktų tyrinėjimų klausimus, o ne komisijų sudarymo atveju.

Žiniomis iš Londono, Britanijos vyriausybė į Laosą pasiuntė savo specialų įgaliotinį R.H.Scot padėčiai Laose tirti. Jo misija neturinti jokio ryšio su JT Saugumo Tarybos sudarytąja komisija.

Laose komunistų kariuomenė telkama aplinkui Sam Neua miestą, siekiant jį visiškai apsupti. Taip pat dideli komunistų telkiniai pastebėti prie Muong Het, Sam Tem ir Hua Muong miestų.

Manoma, kad JT Saugumo Tarybos sudarytajai komisijai lankantis Laose, komunistai laikinai pertrauksią agresijos veiksmus.

Į Laosą atskrido penki C - 46 amerikiniai lėktuvai, gabėję JAV lengvus ginklus pagal karinės pagalbos programą. Šią savaitę numatoma pasiųsti ir daugiau šaudmenų bei granatų.

PREZ. EISENHOWERIS LANKYSIS AZIJOJE?

Neramumai Azijoje galį būti viena iš priežasčių, paskatinančių prez. Eisenhowerį dar šiais metais aplankyti Indiją - po vizito į Sovietiją. Sprendimas tuo reikalu dar nėra padarytas, tačiau prez. Eisenhoweris gavo pakvietimą iš Indijos premjero Nehru, ir kai kurie Baltųjų Rūmų aukštieji pareigūnai ragina

prezidentą tęsti taikos misijos kelionę, taip pat aplankant Filipinus, Japoniją ir Havajus.

* Į Washingtoną jau atvyko sovietų saugumo viršininkas gen. Nikolai Zacharov ir jo pavaduotojas Vladimir Burdin, kurie su FBI pareigūnais aptaria priemones Chruščiovui apsaugoti, lankantis Amerikoje.

* Lenkijos kompartijos galva Gomulka išpėjo valstiečius, kad Lenkijos žemės ūkis dar neįvykdė socialinės revoliucijos, o ji turėsianti įvykti, nes nėra kitos išeities. Kolektyvizacija yra neišvengiama, pasakė jis.

* Amerikiečiai ateinančiais metais bandys į erdvę pasiųsti raketą su žmogumi, pareiškė raketų specialistas von Braun.

* Indijos miestuose nuolat vyksta masinės demonstracijos, kuriose protestuojama prieš raudonosios Kinijos agresinius veiksmus. Premjeras Nehru pasiekė pastarųjų penkerių metų susirašinėjamą tarp jo vyriausybės ir komunistinės Kinijos. Iš jo aiškėja, kad santykiai tarp Indijos ir Kinijos palaipsniui blogėja. Ypač aštrios notos, liečiančios Indijos šiaurinio pasienio teritorijas ir Indijos piliečių areštus Ibetė.

* Milovan Djilas, "Naujosios klasės" autorius, esąs taip sunkiai susirgęs reumatizmu, kad iš kalėjimo turėjęs būti kelionės savaitėmis perkeltas į Belgrado ligoninę.

PROGRESYVUS AMERIKOS LIETUVIŲ "DELEGATAS" TRUMPAI APLANKO SAVO, NESENIAI IŠ SIBIRO GRĮŽUSIĄ, SESERĮ.

Pirmajame ALB apylinkių ir apygardų suvažiavime, kuris praėjusią savaitgalį įvyko Detroito Sheraton - Cadillac viešbutyje, dalyvavo 51 atstovas ir 52 svečiai, jų tarpe Lietuvos konsulas Dr. P. Daužvardis, PLB pirm. J. Matulionis ir Italijos LB pirm. kun. V. Mincevičius.

Suvažiavimas gavo per 250 sveikinimų, kurių didžiąją dalį sudarė JAV valdžios atstovų - viceprez. Nixono, senatorių, gubernatorių ir kongresmanų sveikinimai. Suvažiavimas buvo atvėjęs ir jame kalbą pasakė Michigano gubern. W. G. Williams.

Buvo priimtos ir pasiūstos JAV prezidentui bei suvažiavimą svei-

kinusiems valdžios atstovams protesto prieš Chruščiovo vizitą rezoliucijos.

NUOTRAUKOJE: aptariamame protesto rezoliucijų tekste, kurį skaito komisijos pirm. P. J. Žitrys; šalia jo: PLB pirm. J. Matulionis, Detroito apyl. pirm. V. Kutkus ir ALB centro v-bos pirm. S. Barzdukas. Ši nuotrauka su citatomis iš protesto rezoliucijų buvo atspausdinta Detroit Free Press antrajam frontiniam puslapyje.

Plačiau apie ALB suvažiavimą pranešime, pailiustruodami nuotraukomis iš jo, kitame Dirvos numeryje.

— Na, tu, sanavagan, irgi buvai hitlerininkė-fašistė!..

Published semi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Ass'n. VILTIS, Inc. (Non-profit), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Telephone: Henderson 1-6344. Issued in Cleveland every Monday and Thursday.

Editor-in-Chief: Balys Gaidžiūnas. Second Class Mail Privileges Authorized at Cleveland, Ohio.

Subscription per year in advance: \$8.00. Established in 1915. Single copy — 10 cents.

Dukart savaitinis, leidžiamas VILTIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Džos (Inkorp. ne pelnui), 6907 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.

Telefonas: Henderson 1-6344. Išeina Clevelande pirmadieniais ir ketvirtadieniais. Vyr. redaktorius: Balys Gaidžiūnas.

Antros klasės siuntos privilegija suteikta Clevelande, Ohio.

Prenumerata metams, iš anksto mokant \$8.00. Įsteigta 1915 metais. Atsk. Nr. kaina 10 centų.

Redaktoriai: Vyt. Gedgaudas ir J. P. Palukaitis.

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA:

P. Bastys (Toronto), E. Čekienė (Woodhaven), R. Mieželis (Chicago), J. Pūplėnas (Chicago), V. Rastenis (Brooklyn) ir St. Santvaras (So. Boston).

500 naujų skaitytojų vaju užbaigėme

Ačiū visiems, bet talką tęsiame

1958 m. gruodžio 1 d. paskelebiame 500 naujų Dirvos skaitytojų vaju. Tai buvo dalis mūsų užsimeto plano, rengiantis laikraštį iš pagrindų pertvarkyti: pradėti spausdinti ofsetine spauda, duoti vaizdingą lietuvių gyvenimo apžvalgą, pritraukti daugiau bendradarbių, laikraštį pagyvinti. Ir visos tos reformos reikalavo didelių išlaidų. Jų nebuvo pabota tikintis, kad naujai pertvarkytas laikraštis turi susilaukti ir daugiau skaitytojų. O daugiau skaitytojų turint, ir visus jo leidimo kaštus lengviau pakelti.

Pirmieji reagentiniai į paskelebtą 500 naujų skaitytojų vaju buvo nelabai malonūs. Vieni mums barė, kad išsižiojom negalimam kasniui. Kiti, pradėjus ateiti pirmiems naujiems skaitytojams priekaištavo, kad be reikalo juos laikraštyje skelbiam, nes visvien nieko iš to neišeis. Esą, yra lietuviškų laikraščių, kurie iš viso nepajėgia iki 500 prenumeratorių susirasti. O pagaliau buvo ir tokių, kurie iš viso netikėjo, kad mes tuos naujus skaitytojus gauname. Girdi, Dirva tik gyrimosi propagandą veda.

Po devynių mėnesių darbo, lyg labai vykusiam supuolimui, 500-tasis naujas skaitytojas atėjo iš Omahos, Nebr. Ir jis įregistruotas 1959 m. rugsėjo 1 d. Jis ir užbaigė mūsų 500 naujų Dirvos skaitytojų vaju. Atseit, galim švesti ne taip jau lengvo darbo užbaigimą.

500 naujų skaitytojų, šiose sąlygose gyvenant, kada nutautėjimo banga iš mūsų kojų be pasigailėjimo plauna lietuviškumo pagrindus, vertas dėmesio darbas. Darbas, kurį galėjo atlikti tik didelė ir nuširdi talka. Čia buvo parodyta didžiausia meilė lietuviškam spausdintam žodžiui. Čia buvo daug simpatijos Dirvai. Čia buvo daug pasiaukojimo, atėjusio iš mūsų bičiulių ir skaitytojų. Tat visiems, kurie tik įsijungė į šį vaju, labai ir labai dėkojame. Bet dėkodami turime ir tolimesnį prašymą, kuris ir toliau mus įgalintų laikraštį gerinti ir dažinti.

Iki šio laiko, vykdant 500 naujų Dirvos skaitytojų vaju, mes naujiems skaitytojams Dirvą metams atidavėm už \$6.00. Kiekvienas, kuris nusimano apie dabartinius laikraščio leidimo kaštus, ypač dar laikraštį gausiai iliustruojant originaliomis lietuviškojo gyvenimo nuotraukomis ir kariatūromis, žino, kad tokia metinė prenumerata, laik-

raštį leidžiant du kartus per savaitę, yra žemiau savikainos. Vienok mes, turėdami tokio laikraščio leidimo modernias savas priemones, tai pajėgiame padaryti. O taip pat tikime, kad tie skaitytojai nebus praleikiamais meteorais. Dirvos straipsniai ir iliustracijos juos pririš pastoviai. Ir redaktoriai ir leidėjai bus labiausiai patenkinti, kada iš jų pačių girdėsime, kad geresnio lietuviško laikraščio nėra.

Einant tokiu, jei taip galima pasakyti, nauju užkariavimo keliu, nauji skaitytojai mums labai ir labai reikalingi. Tat ir naujų skaitytojų talką, duodant tą pačią nuolaidą, mes pratęsiame iki šių metų gruodžio mėn. 1 d. Vadinasi, iki gruodžio 1 d. nauji skaitytojai moka tik po \$6.00 metinės prenumeratos, laikraščio i einant per savaitę du kartus. Nuo gruodžio mėn. 1 d. ši nuolaida nebebus duodama.

Suėjus metams nuo pirmojo naujų skaitytojų vaju paskelebiimo mes dar kartą turėsime galimybės pasverti, ką tie paskutiniai trys mėnesiai bus mums davę. Jau dabar mes norime tikėti, kad ir šie trys mėnesiai — iki gruodžio 1 d. bus taip pat naujų laimėjimų atžymėti. Jie dar padidins Dirvos skaitytojų šeimą ir jie taip pat mus įgalins daugiau laikraščio gerinimui padirbėti.

Mes nuoširdžiai kviečiame visus Dirvos bičiulius, talkininkus ir Dirvą mėgsnčius skaitytojus, mums taip pat nuoširdžiai padėti, kaip iki šiol padėjote.

Balys Gaidžiūnas

Senoji lituanistika Rygoje ir Tartu

Nemaža senosios lietuvių raštijos paminklų yra išlikę Latvijos ir Estijos moksline bibliotekose. Kai kurie iš ten esančių dalykų mums iki šiol buvo žinomi tik kaip bibliografiniai faktai.

Latvijos Mokslų akademijos fundamentalinėje bibliotekoje, Rygoje, galima pamatyti senąją lietuvių kalbos gramatiką (Universitetas linguarum lithuanicae, 1737), J. A. Giedraičio N. Testamento vertimą (1816), išspausdintą be komentarų, žalsvame popieriuje, ir daugelį kitų retai sutinkamų knygų.

Ir taip būna gyvenime...

OAKLANDO gyventojas pirmietyje nusipirkę namą. Nesant kelio, už 1200 dolerių pastatė elektrinį traukinį. 500 pėdų kelio nuotolį atlieka per 4 minutes.

ST. CATHERINES miestelyje vienas vyras nusivėdė savo simpatiją į kavinę, kurioje dirbo jo žmona. Šiai atsisakius patarnauti ją sumušė. Teismas nubaudė 100 dolerių.

AKRONO miesto savivaldybė iš vieno savo piliečio gavo 3,98 dol. sąskaitą. Pilietis, sekdamas nurodymus, pastato dėžę su šiukšlėmis prie gatvės ir keliom dienom išvažiavo iš namų. Grįžęs rado dėžę ištižusią nuo lietaus ir šiukšles išbarstytas ant pievos.

Pilietis aiškina, jog jis moka miestui per mėnesį apie 21 dolerį už patarnavimą. Kadangi jam pačiam reikėjo suvalyti šiukšles tais jis pasiuntė sekančią sąskaitą: "Bessett's Friendly Home-owners Trash Service, 1 dol. už nuvalymą pievos, 25 centai už gazoliną, 2,25 dol. už automobilio nusidėvėjimą ir vairuotojo laiką. Pagaidejamasis greitas sąskaitos apmokėjimas".

PIETINIŲ valstybių moterėlė, susipykusi su vyru, nutarė vykti į New Yorką pas gimines. Pakelyje sustojus valgykloje išsižiūrėjo į New Yorko paveikslą. Susigraudinus prisipažino, jog ji galinti suvaldyti savo vyrą, bet nemananti, jog galėsianti gyventi tim dideliam ir šaltam mieste. Vietoj keliavus toliau pasuko atgal vyro tvarkyti.

Jie ruošiasi Dirvos foto konkursui...

Ypač krinta į akis dvi nedidelio formato knygelės. Viena jų — tai G. Ostermejerio poleminis raštas — "Apologija... prieš Milkaus apkalbinimus" (Apologie des neuen Littauischen Gesangbuchs wider die Mielckischen Beschuldigungen, Koenigsberg, 1790). Čia įrištos 3 Ostermejerio pagrindinio poleminio rašto dalys: II, III ir IV; pirmos dalies stinga. Nors ir nepilna, Apologija labai vertinga svarbiu XVIII a. kalbiniam ginčui tarp Ostermejerio ir Milkaus nušviesti. Iki šiol nė vienos jos dalies neturėjome.

Antroji knygelė — tai "Nusidavimas švento kariaimo...", išleista Gumbinėje 1814 m. Joje duodamas gana vaizdingas Napoleono žygio bei karo atneštų nelaimių aprašymas (1 — 66 psl.). Be to, randame 20-ties lietuviškų pasaulietinio turinio eilėraščių ciklą (67-97 psl.). Jo tematika — karo nelaimės ir raginimas priešintis prancūzams. Knygelės autorius nepažymėtas. Sprendžiant iš įrašų ranka tituliname lape, knygelė pradžioje priklausė Piktupėnų pastorui Hasenšteiniui, o paskui pateko į J. Pencelio bei L. Rėzos rankas. Šis leidinys, ypač jo eilėraščiai, be abejo, papildė lietuvių literatūros raidos XIX a. pradžioje R. Prūsijoje vaizdą.

Tos pačios bibliotekos rankraštyne saugomi ir K. Donelaičio "Metų" pirmojo vertimo į latvių k. rankraščiai. Poemą vertė K. Vatsonas (1777-1826). Iš darbo įžangos, rašytos 1824 m., aiškėja didelis latvių švietėjų susidomėjimas Donelaičiu ir noras išleisti jį masine knyga mokykloms. Deja, Vatsonui nepavyko šio sumanymo įgyvendinti.

Nemaža lituanistinių knygų galima rasti ir senoje Tartu universiteto bibliotekoje. Čia visų pirma pažymėtina didelė retenybė — J. Brekūno atliktas ir L. Rėzos panaujintas Dovydo psalmių vertimas į lietuvių kalbą (1625). Egzempliorius puikiai išsilaikęs. Knygos pradžioje — trys pra-

tarmės ir ypač įdomus aštuonių lotyniškų eilėraščių — panegirikų vertėjo garbei rinkinys. Du eilėraščiai parašyti K. Sapūno, vienas — paties L. Rėzos. Tai yra reikšmingi faktai, turint galvoje labai negausius ano meto pasaulietinės lietuvių literatūros pradmenis.

Paminėtinas ir Tartu universiteto bibliotekoje esąs L. Rėzos "Dainų" (Dainos oder Littauische Volkslieder, 1825) egzempliorius. Įrašas tituliname lape rodo, jog tai asmeninė L. Rėzos dovana žinomam lietuvių liaudies dainų tyrinėtoju prof. P. Bolenui (1796 — 1840). Knygos parašėse randame daug to paties Boleno ranka padarytų papildymų, posmų variantų, melodijų užrašymų ir kt.

Užmezgus glaudesnius ryšius su minėtomis bibliotekomis ir pasinaudojant šių dienų technikos priemonėmis (mikrofilmai ir kt.), nesunku gauti autentiškas retų leidinių kopijas, padaryti juos prieinamus lietuvių literatūros tyrinėtojams.

L. Gineitis

Lietuvoje...

(Atkelta iš 1 psl.)

Pabaltijo kelininkų mokslinė-techninė konferencija".

Algirdas Vileišis, konferencijos organizatorius (Plentų ministerijos skyriaus viršininkas) pabrėžė, kad "ši mokslinė-techninė Pabaltijo kelininkų konferencija respublikoje vykta pirmą kartą". Ir čia pat pasitaisė: "Ir ne tik kad per pokario metais, bet per paskutiniuosius 20 metų".

Čia, matyt, jisai prisiminė, kad Lietuvoj panaši Pabaltijo kelių tvarkytojų konferencija jau buvo maždaug prieš 20 metų. Tai buvo dar ne p riklausomybės laikais. Dabartinė konferencija, tuo būdu, pripažįstama lyg ir pabaltiečių bendradarbiavimo tęsinys. Tačiau, kaip tai jau pasitaikė ir kai kuriose kitose "pabaltiečių" konferencijose, šioje konferencijoje dalyvavo ne vien lietuviai, latviai ir estai. Čia buvo ir atstovai iš Gudijos: jie vis dabar dažniau ir dažniau gretinami su pabaltiečiais. Šiuo atveju dar buvo ir Kaliningrado sritim pavadinotos Mažosios Lietuvos kelių tvarkytojai rusai.

PETRAŠIŪNŲ FABRIKAS DIRBA ENCIKLOPEDIJOMS

Petrašiūnų popierio fabrikas gamino popierį ne tik sovietinei didžiajai enciklopedijai, bet ir sovietinei vaikiskajai enciklopedijai. Dabar užsakomas popieris Ukrainos enciklopedijai. Tuo tarpu dar negirdėti, ar šis fabrikas gamins popierį

AČIŲ UŽ GREITUS PRANEŠIMUS

Dvi raudonųjų ar ružavųjų ekskursijos, Maskvai pageidaujant, šią vasarą iš JAV lankėsi ir Lietuvoje. Dabar, grįžusios, jau pradeda Maskvai naudingą propagandinį darbą. Žinoma, propagandinį darbą tik tokių pat raudonų ar ružavų tarpe, nes negi Maskvos iniciatyva surežisuotomis pasakomis gali patraukti padėti gerai žinantį lietuvi.

Labai apsidžiaugiau ne tik aš, bet ir mano kaimynai "Dirvos" skaitytojai, kad apie tą raudonųjų ir ružavųjų pavežiojimą po Lietuvą labai greit ir tiksliai informavote. Jokiam kitam lietuviškam laikraštyje tokių informacijų nepastebėjau. Čia tai jau galit pasigirti nuopelnui. Kai kurie iš mūsų net galvomis kraipėme, kad Dirva su savo tiksliomis informacijomis apie padėtį įvykius Lietuvoje, gali nemažai raudoniesiems ir baimės įvartyti.

K. Kraujelis, Meriden

BE KOMENTARŲ

Prieš kurį laiką garbingo amžiaus proga plačiau "Dirvoje" pagerbtas vienas tautinės organizacijos veikėjas, šia proga jį prisiminusiems padėką pareiškė "Drauge". Ir tik po poros savaičių ta pati padėka pasirodė ir "Dirvoje".

Spėlioti čia galima įvairiai: arba kai kurie garbingi tautinių organizacijų nariai neskiria "Dirvos" nuo "Draugo", arba kai kurie garbingi tautinių organizacijų nariai "Dirvos" neskaito.

Šį faktą noriu prisiminti tik tiems "Dirvos" bičiuliams, kurie yra labai nelaimingi, kad "Dirva" duoda vietos ir santarriečių skyriui, nors ir santarriečiai ne visi "Dirvą" skaito.

Z.V. Rekašius, W.Lafayette

AUSĮ IR AKĮ RĖŽIA

Noriu pažymėti, kad ir ausį ir akį rėžia pernelyg jau berniškas skyrelis "Per kriuklį traukinį" pavadinimas. Negi mūsų kalba jau tokia storžieviška, kad negalėtume rasti ko nors skoningesnio. Redakcija turėtų pamiršti, kad mes, skaitytojai, esame jau gerokai išprusę.

Šiaip Dirva patraukli ne tik skaitytojui, bet ir kaimynui pavartyti.

Toli nuo Clevelando gyvenant, atrodo, kad gal kurį laiką reikėtų susilaikyti nuo Dirvos leidimo 3 kartus savaitėje. Mano galva, šiuo tarpu geriau būtų pamėginti kelti dar dabartinės Dirvos lygį, o jei medžiagos yra, ir josios apimtį.

G. Gailiūnaitė, Toronto

Lietuvoj žadamai leisti enciklopedijai. Pagal pažadus, netrukus jau turėtų pasirodyti I tomas.

KLAIPĖDOJ PROJEKTUOJA UKRAINIEČIAI

Nepaisant, kad kasmet išleidžiama iš instituto po kelis šimtus naujų inžinierių, Klaipėdos "Triniųčių" fabriko skyrių rekonstrukcijos projektus rengia... Ukrainos lengvosios pramonės įmonių projektavimo instituto projektuotojai.

KAIRĖJE: Lietuvių Gydytojų Sąjungos suvažiavimas Clevelande sutraukė daug svečių net iš tolimiausių Amerikos vietovių. Nuotraukoje dalyviai suvažiavimo atidarymo metu (iš dešinės) pirmoj eilėj: Devenis, Matulionis, Kaunas, Biežis, Tercijonas, Stanaitis, Jankauskas, Kuncaitis, Sukarevičienė, Montvydas, Masilionienė. Antroji eilėj: Tercijonienė, Jusionis, Abraitis, Kusa, Tumasonis, Giedrikienė ir kiti.

Dirvos nuotrauką

Kadrų prisiaugino, o tik didrusiai tvirtinasi Lietuvos okupantų talkininkams pasiskaityti

"Partynaja Žizn" pranešimu, Latvijos min. pir. pavaduotojas Eduards Berkļavs pašalintas iš pareigų. Už nacionalizmą.

Mūsų šis "Kommunistas" liepos mėn. vedamajame pabrėžia, kad ir Vilniaus universiteto rektorius Juozas Bulavas "pasuko į nacionalistinį kelią". Dėl to iš pareigų nušalintas.

Kokie čia reikalai, draugai?

Ar jau prasidėjo, ko niekas nenori ir visi bijos: didrusių meškų "atakintis" nerusams už gubernatorių postų praradimą nacionalizmo priedangio?

Metų metus girdėjome apie broliškų respublikų, pirmoje eilėje rusų, pagalbą vargstančiai Lietuvai. Kai atsibastėliai užėmė geriausias vietas, lietuvius guodė: priauginsit savų kadrų, ir viskas bus kitaip. Na, kadrų dabar jau netrūksta, bet staiga "Kommunistas" ima kitaip kalbėti.

Iš karto visą "daugia-nacionalistinės tarybų valstybės" jėgą sudaro - "pasikeitimas kadrų". Staiga Lietuva pavirto į "daugianacionalistinę respubliką", ir tai "turi atspindėti darbe su kadrų".

Kitaip sakant, "pagalbon" atvykę broliškieji kadrų nemanoma vietas užleisti vietiniams kadrų. Mano amžiais Lietuvoje ponjavoti. Kadrų kaita juk labai normalus dalykas. 1960 m. iš partinių mokyklų ateis nauja darbuotojų laida - senieji vistiek gaus pasitraukti. O dėl pagalbos atsiskaitykime šitaip: broliškųjų respublikų kadrų grįš namo, iš kur kilę; bet ir lietuviams tokia pat "bausmė" - iš Sibiro lauk, grįžti visiems į Lietuvą. Užteks jiems tenais gerai gyventi, gauti

milžiniškas valstybines subvencijas. Negerai, kai per ilgai tupi vietoje.

Ir reikalus nesiusks apie jokią "nacionalizmą". Kadrais keistis reikia, tai viena. O antra, reikia keisti taip, kad gavus galimai didesnę ūkinį efektą. Dabar gi nėra abejonės, kad vietinę kalbą žinąs žmogus, savoj tėvynėj dirbdamas, visad dirbs našiau už atkeltinį. Tai liečia rusų Rusijoje - tai liečia - lietuvių Lietuvoje.

Kas čia kalba apie nacionalizmą, nori matyti krislį kito aktyje, o pati baltų velkasi.

ŪKINIS NACIONALIZMAS

Tačiau, kokiais šlykščiais argumentais operuoja senieji viešpačiai, savo šiltas vietas gindami, ryškiai matyti latvio Berkļavo istorijoje. Vilis Lacis jį kaltina:

"Per septynmečio plano diskusijas B. atvirai pasisakęs prieš generalinę partijos liniją, kuri siekia tolesnio sunkiosios pramonės išvystymo".

Žinant, kad sunkiosios pramonės Latvijoje dėl žaliavų stokos tikrai nedaug, stipriai abejosime ar Berkļavs dėl tokio menkinimo būtų pasipriešinęs net visos kompartijos linijai! Jis senas ir prityręs vilkas; vienok, nusikaltimas jam prikišamas; matyti - tyčia.

Anot Lacio, Berkļavs pareiškęs: latviai neturėtų plėsti gelež. vagonų bei dyzelio motorų gamybos. Tuos indėlius verčiau reiktų įdėti į apyvartos prekių t.y. lengv. pramonės gamybą.

Kažin, kas čia "nacionalistinio"? Gerai žinoma, kad kitos respublikos dyzelius ir riedme-

nis gamina pigiau už latvius, nes jos turi ir žaliavas ir geresnes sąlygas. Latvijoje įdėtas kapitalas duos tikrai nedidelį efektą. Ir visai logiška tuos indėlius skirti latvių lengvajai pramonei, kuri garsi visoje Sąjungoje dėl našaus ir efektingo darbo. Tuo tarpu žinoma, kad kitose respublikose per gvožtą ir milžiniškom išlaidom kuriama lengva pramonė, nors ji ten jokių sąlygų neturi.

Bet Lacis toliau mini kas atrodė, priskaityta Berkļavui už "smertelnią grieką": jis pasiūlęs Latvijos gaminiams pirmoje eilėje aprūpinti Latvijos žmones, vietoj viską sumetus į bendrą prekių katilą ir skirsčius centralistiškai.

Jeigu vienas kito nuoširdžiai paklaustume, kam davė naudos dabartinė, centralistinė prekių skirstymo sistema, tai turėtume pasakyti: niekam. Visur lygiai trūksta. Juk tas pats buvo su centralizuotos gamybos laikais. Panaikino centralizmą, na - ir pakilo gamyba. Ne kitaip ir su prekių skirstymu. Kiek dar dekadų praeis, kol tą išmoks talkinti?

Tik, prie ko čia "nacionalizmas"?

Ar Berkļavs pasakė, kad latvių darbo žmonės išnaudojami, kad "jaučiui, kuris kulia, užrišama snukis", arba kad latviai skundžiasi skriaudžiami? Nieko panašaus Berkļavs nesakė; bet matyti kad taip tikrai yra, nes kodėl nepasakytame dalyke užuosta "nacionalizmas"? Kas čia vagys - kieno kepurė dega!?

O kas būtų, jeigu Pabaltijo darbo žmonės gautų didesnę pro-

Vilniaus studentų sekstetas, koncertavęs Vienos festivalyje ir iškovojęs aukso medalį bei festivalio laureatų vardą. Plačiau apie jų pasirodymą buvo rašyta Dirvos 66 nr. Vyt. Valaičio nuotrauka

centą tos milžiniškos gamybos, kurią savo rankom kuria? Jų darbo našumas keleriopai pakilęs: duotum daugiau - daugiau atliktų kitiems! Tai būtų pati geriausia investicija. Lietuvos gaspadoriai anksčiau turėjo labai tikslų priežodį pažangiam ūkiui: "Kas gerai prižiūri vištą - šimteriopai tam sugrįžta".

Ar dar tenka aiškinti, kad ta liaudies išmintis galioja ir šiandien - ir ne tik vištom?!

VIENAM VELNIAS - KITAM GEGUTĖ

Iš minėtų Lacio vapaliojimų taip ir neaišku, kaip čia pasidare "nacionalizmas" iš visai logiškų samprotavimų. Ir kyla įtarimas, kad kai kurie "draugai" dabar ima Pabaltijo komunistus skaityti "buržuais", nes tikrų buržujų pritrūko? O jeigu taip, koks motyvas, koks jų nusistatymas Pabaltijo atžvilgiu? Ar tik ne šovininis, didrusiškas? Kur čia dingsta komunizmas?

Idomu pažvelgti, kas darosi šitame sektoriuje kituose liaudies ūkio rajonuose. Valstybės Kontrolės Komiteto pirm. Jeniutinas apie tai rašė "Izvestijoje" (VIII. 14). Sverdlovsko sovnachoze drg. Morosovas sistemingai išpildė visas kvotas savo ūkio rajono reikalams, bet neišpildė užsakymų kitiems ūkio rajonams bei respublikoms. Tas pats su Stalino, Zaporožės ir Gorkio sovnachozais. Saratoviškiai 13 milijonų investiciją pasiskyrė ne naujo cemento fabriko statybai, o vietiniam ūkiui. (Kuris lietuvis ant jų pyktų, pagal-

vojęs, kad Naujosios Akmenės fabrikas Lietuvai dar nedavė nė tonos cemento - viskas nuėjo kitur). Nieko jau nesakysim, kad Visasąjunginė Žem. ūkio ministerija beveik pusantro milijono rublių paskyrė vadovaujančių draugų vilų statybai ir dar gavo begalybę statybos medžiagos pusdykiai. Taip pirmiausia, mažiau, negu buvo nuvogta nuo pernai vykusios Vissaj. Žemės ūkio parodos - o antra, tai eilinis iš-eikvojimas.

Tą pačią dieną "Pravda" atsispausdino CK kadrų skyriaus viršininko drg. Čiurajevio straipsnį. Tame rašoma, kad Murmansko liaudies ūkio taryba savivališkai sumažino prekių kainas! Novosibirsko rajonas grūdų supirkimo srityje apstatė iždą, kad išlupus daugiau premijų sau. Krasnojarsko ir Archangelsko rajonai, vietoje statę kitiems medieną, patys ją sunaudojo; išpildė ir viršijo savo gamybos normas - ir nusisplovė į kitų respublikų aprūpinimo planus.

Skirtumas, lyginant su drg. Berkļavs poelgiu, yra esminis ir keleriopas: pirmiausia, visi minėti prasižengimai teiktasi pavadininti "miestničestvo" - vietininkiškumo tendencijomis. Niekur, a nė žodelio apie "smertelnią" buržuazinį nacionalizmą! Antra, ir daug svarbiau - visi minėti atsitiktiniai yra įvykę faktai, įvykę nusikaltimai. Tuo tarpu drg. Berkļavs, anot Lacio, tik kalbėjęs, tik siūlęs, tik bandęs įtikinti, kad kitaip reiktų daryti! Ko jau ko, bet kriminalistikos, vagystės, iš-eikvojimų nei Lacis jam neprikiša.

Vadinasi, visokios vagystės, sauvaiavimas ir kriminalai, tai niekis, tai "nyčevo - miestničestvo"! Bet tas, matyti, taikoma tik tam tikrom Tarybų Sąjungos vietom, Pabaltijy jau vien kalbos apie racionalų ūkio planavimą išsaulia "nacionalizmo" apkal-tinimą!

Bedžiūgaudamas dėl Berkļavui, ck vardu, suteikto "atkirčio", drg. Lacis ir nemanoma reikalus vynioti į vatą. Jis netvirtina, kad Berkļavui įrodytas koks nacionalistinis nukrypimas. Jis tik "išveda", kad jo siūlymas (koncentruoti daugiau investicijų į lengv. pramonę, geriau aprūpinti Latvijos darbo žmones prekėmis) - "esmėje reiškia ne ką kitą, o autarkijos siekimą ir nacionalistinę tendenciją".

Griebies žmogus už galvos ir klausi - ko gi siekia visa Tarybų Sąjunga? Ar ne autarkijos? Ir ne kaip nesupranti, kas čia per "nacionalizmas".

Išvada aiški - Berkļavs čia parinktas tik kaip atpirkimo ožys. Galbūt už kovo mėnesio pasi-kalbėjimą su latvių komjaunimo laikraščiu "Padomju Jaunatne". Ten jis skundėsi, kad per mažą latvių stoją į kompartiją. Ragino jaunuosius latvius pagalvoti apie savo ateitį: stoti į komjaunimą ir padaryti karjerą.

Matyti, tai labai nepatiko "broliškiems" kadrų - jie užuodė, kad, atsiradus latviškų kadrų, jie nebebus reikalingi... Ir vėl sena dainelė, dainuojama kasdien - lietuviuose jau nuo kryžio-kų laikų:

Priėmė tada kraštas naują "viera", krikščionybę. Na, o kas iš to? Nesiliovė kryžiolai skerdę lietuvius! Dar ir lietuvius krikščionis vagino esant pagonimis, "čiabuvalis".

O šį kartą - "komunizmo" var-du.

**Dirvą pasiūlyk
savo kaimynui
susipažinti ir
užsiprenumeruoti**

ARVEDS ŠVABE

(2)

KARTI DVARO KASDIENYBĖ

FRAGMENTAS IŠ ROMANO "DARBAS"

Iš latvių k. vertė Emilis Skujeniekas

— Eik tu, Jonušai, tu turi didžiausią bausmę ir tu čia pirma pasigryei, — ragino Jokūbas.

— Aš nė negalvoju kaisioti nosį į svetimus š...! Ką aš žinau? Nei aš mačiau, nei girdėjau — pasiklausau, ką man pasakoją, ir einu sau toliau.

Būrys jau pajudėjo, kad kartu su Jonušu eity pietų čia iš artimiausio prieklečio, raktų virtinę žvangindamas, išbėgo klėtininkas, pagriebė Ernio ryšulį, įrėmė jam į šoną ir suriko:

— Tučtuojau dink iš dvaro! Atiduosi uriadninkui, tas tave pamokys kiršinti kumečius prieš ponus... O ką jūs visi čia sprendžiate? Kas čia per susibūrimas? Dykaduoniai! Apie darbą niekas negalvoja... Tikslai plepa niekus, tauškia... Šniukštinėja ir šnabzdasi lyg senos bobos, pakampėmis!...

Klėties ponaitis būtų dar ilgai sakęs savo pamokslą, jei jo nebūtų perrekę pasipiktinę balsai.

— Snarglius! Rėklaus ant suaugusių vyrų! Pats boboboms karstosi ant kaklų — tikras mergininkas!

Nebebuvo galima atskirti, kuris kalbėjo, kuris rėkė. Klėtininkas dūmė atgal į klėtį. Nusitvėręs Andrių už alkūnės, kalvis sušuko kitiems:

— Ką čia jūs su tuo pusberniu! Eime!

Būrys sužė, lyg suerzintas bičių spiečius ir patraukė pirmyn. Protarpiais atskiri žodžiai, aštrūs ir trumpi, pakibo ore.

— Ūkininkaitis, bet žiūrėk, kaip nosį riečia! — pra-

bilo stalius.

— Ūkininkaitis, bet ponų kraujo, — pritarė kalvis: Andrius su Jokūbu pažvelgia atgal, kur nuleista galva nueina Ernias. Jei jau dėdė daržininkas negalėjo pagelbėti, ką gi pajęgtų abu varguoliai — Andrius ir Jokūbas?

Kai kryžkelėje utėlyniečiai atsiskiria nuo fabrikinų*), pyktis jau beveik praėjęs. Likęs tik troškimas sužinoti, kas buvo užvaizdos bendrininkė. Bet kaip tai sužinoti? — Vienintelis siūlo galas, nuo kurio būtų galima narplioti toliau, buvo daržininko berno užsimintas sturmas ir geltonos korpės. Daug tokių moterų dvare nebuvo. Krautuvininė, malūnininkė, aludarienė, vaistininė. Bet atspėk tu man, kuri iš jų tikroji? O gal kuri nors iš užuopio dvaro?

Nepatinkinti, bet sujaudinti, iš kasdieniškojo vienodumo išmesti, kumečiai išsiskirstė. Netoli fabriko kalvis susigriebė ir pažvelgė į bokšto laikrodį. Penkiolika iki pirmos! O pusę antros reikia pradėti darbą. Gerai, jei užtekės laiko pavalgyti, apie išsitiesimą lovoje nebėra ko ir svajoti. Vieton bendro susijaudinimo, kuris pirma linksmai kaitino kraują, dabar apmaudas ir pasipiktinimas savimi.

— Nutauškė, kaip į vėją, — kalvis prasitaria staliui prie savo durų prieangio. Tėvui staliui dar koki penki žingsniai iki savo numerio.

Andrius šmukšteli pro tėvą ir pirmutinis patenka į kambarį. Sausos bulvės ir silkės jau ant stalo. Motina plūša virtuvėje ir į kambarį neina. Ji vis dar pikta ant tėvo už šio ryto barnius.

Bet jau nebėra kada apie motiną galvoti. Kalvis turi skubėti į darbą. Andrius turi eiti kartu su staliu į rūmus. Žinoma, apie savo žygį jis nepasakoją nei tėvui, nei motinai, užtat jis suvalgo darbo vyro davinį, o pyrago stoka jam jau nebe galvoje. Karolis pavalgė pirmutinis ir jau knarkia lovoje. Tėvui pristigai ir bulvių, ir silkės, ir jis juokaudamas prabyla į didįjį besotį Andrių:

— Tu jau panti, kaip kalvės kaminas. Jei taip bus ir

toliau, per pusmetį neliks mūsų metinio rugių davinio.

Paglostęs sūnaus galvą, tėvas eina į virtuvę pas motiną. Andrius klausosi, ar tėvas neprašys valgio, bet ne — neprašo! Laukia, kada pasakos apie užvaizdos meilužę su geltonomis korpėmis, bet ne — nepasakoją! Tėvo širdyje dar nėra užgesę tai, kas užkurta iš pat ryto. Įniršimas motinos veide ir nebylus atkaklumas tikrai priduoja daugiau karščio.

— Nagi, žmona, kaip buvo su tuo pastoriaus pamokslu?... Mūs išvadino vagimis?...

Motina ilgai tyli ir galvoja, kaip atsilaikyti prieš vyro kieta nenuolaidumą. Pagaliau ji nusileidžia ir prislėgtu balsu prataria:

— Kaip tai buvo?... Mes ragina vaiką vogti.

— Ir tai jis pasakė prieš visus, bažnyčioje? — Tėvo balse jau suskamba grasa. — Tai jis, apmokamas barono tarnas, išdrįst vardan Dievo sakyti apie mane ir mano sūnų?

— Nepradėk vėl rėkauti, — prašo motina.

— Kas jau išrėkta visam pasauliui, tai aš nebegalėsiu pakartoti savo virtuvėje? Kaip tau atrodo, žmon?

Motina nieko neatsako, ir tėvas greit nurimsta.

— Tučtuojau, šiandien, eik pas pastorių ir pasakyk jam: jeigu jis kitą sekmadienį iš sakyklos neatšauks to, ką yra sumėlavęs apie mus, tai aš jį paduosiu teisman.

Motina atsidūsta taip garsiai, kad išgirsta net Andrius, kuris sėdi kambaryje prie lango.

Tėvas grįžta iš virtuvės, pasiima kepurę, prikelia Karolį iš lovos, dar sykį užėina pas motiną ir garsiai pasako:

— Neisi tu, tai eisiu aš. Tu žinai, kokia mano prigimtis!

Paskui klumpių ritmas nuaidi jau už durų.

*) Utėlyniečiai — kumetyno, vadinamo utėlių kalnu, gyventojai. Fabrikiniai — kumečiai apgyvendinti buv. degtinės varykloje, pavadintoje fabriku. — Vert.

Akimirksnių kronikos

Bronys Raila

Du laiškai dėl Valiukėno

Vienas pagavo kronikos esmę, bet kitas rado "trupučiuką tendencijos".- Ar leidinį pavadinti laikraščeliu yra įžaidimas? - A. Valiukėno konfliktas su B. Grėbliūnu ir pirmasis, gal būt, Lietuvos laikraštinių "streikas"...

Įdomus dalykas - Dirvos skaitytojų laiškai. Jau ne vienu reikalu juose trumpai drūtai buvo iškeliami nauji klausimai, atkreiptas dėmesys į kokią jautresnią tašką, išdėstomi gyvosios visuomenės balso pasisakymai.

Laimingu būdu susilaukė atbalsio ir mano kronika apie Antano Valiukėno likimo mįslę. J. V. iš New Yorko Dirvos 65 numerio pagavo tos kronikos ir reikalauja esmę - "išskirti bylą sovietams", perkelti šią bylą iš lietuviškos į tarptautinę plotmę, patikrinti sovietinių kaltinimų vertę Lietuvos patriotams, išaiškinti likimą tu, kurie tapo sovietinio bestializmo ir banditizmo aukomis...

Savaite anksčiau buvo įdėtas Dirvos 64 numeryje ir kitas laiškas - J. Čiurberio iš Clevelando. Šis laiškas visai skirtingo pobūdžio. Esmė anos kronikos tikslas čia visai nutylimas, o tik mano prikišamas "trupučiukas tendencijos" (ir gerai dar, kad tik trupučiukas!) dėl rašinio vietų, kuriose ta proga atrodė reikalinga pateikti nors trumpiausius žinių iš Antano Valiukėno biografijos. J. Čiurberis netvirtina, kad mano rašinyje būtų buvę netiesos, tačiau jis savo ir "jaunesniosios kartos" vardu viešai pagedauja patirti, kodėl aš Valiukėno redaguotą "Jaunąją Kartą" pavadinau "gyviausiu ir aktualiausiu visuomenės ir kultūros savaitraščiu", o jo redaguotą "Akademiką" tik laikraščeliu, - ar tik dėl to, kad pirmajame man teko gausiai bendradarbiauti, o antrajame neteko? Jam taip pat nesuprantama, kodėl mano asmenišką draugiškumą su Valiukėnu galėjęs vis didėti, ir jam tie asmeniškai jausmai reiškia mažiau, negu faktai laikraštyje. Kodėl? Mat, Valiukėnas turėjęs didesnę mat draugų, ir toji jų draugystė buvo grindžiama "didesnėmis vertybėmis, nei epizodiniai pergyvenimai".

Man labai gaila, kad J. Čiurberis Valiukėno tragedijos aiškinimą pasuko tokia kryptimi, ieškodamas "trupučiuko tendencijų", nes juk ne tuo būdu mes kada suieškosime Valiukėną. Ir ne mažiau gaila, kad jis savo laiške neatskleidė tų ne žodinių, bet "gilesnių vertybių" paslapties, kuriomis buvę kiti Antano draugai grindę su juo draugystę ir vis tylėjo, - net ir dabar, kai Vilniaus komunistinė spauda pirmą kartą viešai paskelbė apie jo areštą ir apie jam priskirtus absurdiškus "nusikaltimus".

★

J. Čiurberis susidomėjo tik laikuriais mūsų žurnalistinės is-

APACIOJE: 1941 m. gegužės mėnesį Berlyne, Unten den Linden alėjoje prie paminklo... Šios kronikos autorius ir Antanas Valiukėnas, laikantis ant kelių pasivaikščiojime dalyvavusių mūsų bendradarbio dukrelę Neringą Railaitę, tuomet 5 metų amžiaus...

torijos epizodais: kodėl buvę taip, o ne kitaip, kodėl vienas laikraštis buvęs įvertintas, kaip gyvas ir aktualus, o kitas ne?..

Tuo nesistebiu, nes jei mano atmintis per daug neklysta, J. Čiurberis nėra gausiai tuose laikraščiuose bendradarbiavęs, kada ką rašęs kiekvienam iš tų laikraščių, kuriuos protarpiais A. Valiukėnas yra redagavęs, Akademiką, Jaunąją Kartą ir Vairą. Tad tų laikraščių svoris, vaidmuo, pobūdis ir palikti pėdsakai mūsų žurnalistikos istorijoje gal jam kiek palšia atrodo, ir mėginimas juos įvertinti ne pagal jo skonį jam skamba "tendencingai". Tad viešai paklaustas ir beveik pakaltintas šališkumu, čia norėčiau kiek papildyti davinius apie A. Valiukėno redaguotus laikraščius. Tebūnie tai trupinių mūsų kultūros istorijai.

Pirmiausia tektų atsakyti į sudėtingą klausimą: koks laikraštis ar žurnalas būna laikomas reikšmingu, žymiu, aktualiu, gyvu?.. Čia lemia daugelis aplinkybių: tokio laikraščio ar žurnalo atitinkamas intelektualinis lygis, jo idėjinis gilumas, aktualumas ir realumas, bendradarbių kvalifikacijos, visuomeninės jo užnugario grupės įtakingumas, jo tiražo išplitimas, finansinis pajėgumas, jo vaidmuo politinėje ar kultūrinėje tautos sąrangoje, jo straipsnių stilius ir forma, populiarumas (ar jis tik tyruose šaukiantis, ar gaudomas elito ir masių) ir t.t.

Tam pasiekti reikia gabių žmonių ir lėšų. Didžioji V. Europos ar Amerikos spauda, einanti milijonais tiražais, turi lėšų galbūsiams žmonėms apie save sutelkti. Ši taisyklė, aišku, dar negalioja Lietuvoje. Aukštomis redaktorių algomis ir riebiais bendradarbių honorarais pas mus nedaug ką buvo galima suvilioti, nes algos nebuvo aukštos ir honorarai gana liesi. Kad kuris laikraštis pakiltų kultūriškai ir intelektualiai, reikėjo "atsitik-tinės" laimės, idant apie jį susiburtų pakankamai gabūs, įdomūs, darbštūs ir idealistiški nusiteikę bendradarbiai, kurie mylėtų tą laikraštį ir jam skirtų savo geriausias jėgas.

Ne vienas redaktorius, nei vienas ar du, tegu ir geriausi bendradarbiai šiais laikais nepajėgs sukurti gero, įtakingo, visapusiškai įdomaus laikraščio. Čia reikia platesnės grupės, arba kaip mes sakydavom "ekipos", - kelių ar keliolikos nuolatinių, gerų, pastovių bendradarbių.

★

Tai gi, pirmiausia - tas studentų neolithuanų "Akademikas", dėl kurio J. Čiurberis beveik įsižeidė, kam jį pavadinau laikraščeliu.

Kai Valiukėnas pradėjo jį redaguoti, "Akademikas" jį leidusią studentų neolithuanų korporacijai gal ir atrodė labai puikus ir įžymus žurnalas. Bet žiu-

rint plačiau, jis kitiems tokiu dar nebuvo dėl tos paprasčiausios ir natūralios priežasties, kad dar nebuvo įgijęs aktualaus ir gyvo politikos ir kultūros laikraščio kvalifikaciją. Jo pavadinimas laikraščeliu nederėtų laikyti kokių pažeminimų. Šis ma- žybinis žodis tereiškia, kad tasai "žurnalas" dar buvo visokiario- pu atžvilgiu mažas, plonas, re- tai pasirodantis, kuklaus tiražo, dar nepatyrusių, vos pradėdantių laikraštinių, ne daktarų ar profesorių, bet dar tebesimokančių studentų prirašomas.

Padėtis ėmė keistis ir gerėti, kai A. Valiukėnas po poros metų pradėjo redaguoti "Jaunąją Kartą", ligtol irgi gana primityvų, "provinciališką", nuobodų ir žemo lygio jaunlietuvių organi- zacijos savaitraštį. Nežinau mis- tinių priežasčių, kodėl taip įvyko, bet tada atsiskleidė retas įgimtas naujo redaktoriaus ga- bumas sugebėti pritraukti prie laikraščio keliolika naujų ben- dradarbių - kiek vyresnių ar dar ir jaunų žmonių, bet nebe visai "jaunlietuvių" ir tai organiza- cijai net nepriklausanti. Nau- jųjų bendradarbių tarpe, kurie visi mėgo Valiukėną ir jo ve- damą laikraštį, uoliai ir su mei- le jam rašė straipsnius, bele- tristiką ar poeziją, galėčiau su- minėti Kazį Binkį, Dr. P. Sla- vėną, Antaną Miškinį, Joną Aistį (tada vadindamą Kossu - Alek- sandravičiumi), Liudą Dovydeną, V. Sirijos Girą...

Pats Valiukėnas čia nedaug terašė (organizacinę laikraščio dalį ir kroniką užpildydavo) jo darbštus redakcijos sekretorius S. Kalvaitis), rašė kiti, - bet jis mokėjo organizuoti ir visus pritraukti savo maloniai, magne- tiška asmenybe. O įtakingiausias naujojo bendradarbių štabo "spi- ritus movens" be abejo buvo Ka- zys Binkis - šis neišsenkamas naujų idėjų ir sąmojaus maišas, tas retas talentas nuolat veikti ir įtaigoti draugus gal ne tiek raštu, kiek gyvu žodžiu nuola- tinuose pokalbiuose. Kiek atsi- menu, kone kasdien Binkis už- sukdavo "Jaunosios Kartos" re- dakcijon Pažangos rūmuose...

★

Su tokiais draugais ir bendra- darbiais A. Valiukėnas per trumpą laiką iš pagrindų pakeitė lai- kraščio dvasią ir išvaizdą. Ti- ražas kilo ir buvo didelis (ne- galėčiau pasakyti tikslaus skai- čiaus tikslantais). Kavno ir pro- vincijos skaitytojai žodžiu ir laiškais reikėdavo pasitenkini- mą. Politiniuose ir kultūriniuose sluogsnuose laikraščio akcija ėmė atkreipti dėmesio. Skonin- gas laužymas, iliustracijos, įvai- rūs techniniai pagerinimai jį padarė gražiu laikraščiu.

Taip Valiukėnas per trumpą laiką "Jaunąją Kartą" padarė, kaip anojie kronikoje minėjau, "vieną iš gražiausių, gyviausių ir aktualiausių mūsų visuome- nės ir kultūros savaitraščių". Ir man labai gaila, kad J. Čiur- berkis, kurį nuo seno pažinau, kaip visada labai sąžiningą vyrą, šį kartą neatsispyrė pagundai iškreipti mano teigimo mintį, priskirdamas mano lūpoms po- sakį, kad tai neva buvęs "gy- viausias ir aktualiausias savait- raštis", vadinasi, už visus kitus savaitraščius geriausias ir toks vienintelis. Ne, buvo tuo metu ir kitų gyvų ir aktualių savait- raščių, pvz., "Naujoji Romuva", o taipgi ir įvairių neblogų žur- nalų. Vienas iš gražiausių ir gyviausių - nereiškia pats gra- žiausias ir gyviausias. Tai rei- škia tik gerbtiną nuopelną, kad į tokių tarpą įėjo.

Deja, Valiukėno "Jaunosios Kartos" staigus sužydėjimas greit baigėsi tragikomedija. Per- daug savarankiškas, per daug su organizacijos valdžia nesiskai-

1938 m. vasarą Romoje prie Kolizėjaus griuvėsių... "Akademiko" redaktorius Vladas Nausėdas (kairėje) su Railais.

Zenono Blyno nuotrauka

tantis redaktorius, o gal ir kai- kurių bendradarbių heretiškos mintys ėmė nebeaptikti organi- zacijos vadovybei, ypač jauna- lietuvių vadui adv. B. Grėbliū- nui. Buvo pagrindo, ir jaunali- etuvių vyriausias vadas čia tikrai neklydo. Valiukėnas ir visa jo artimoji bendradarbių ekipa dėl įvairių priežasčių atvirai kalbė- jo ir savo siekimų neslėpė, kad per ateinančią organizacijos su- važiavimą turėtų būti paskirtas kitas vadas. Asmeniškai adv. Grėbliūnas buvo labai malonus žmogus, bet anumetiniu mūsų įsitikinimu jaunlietuvių organi- zacija jau buvo tiek išaugusi, kad privalejo kitokio mentalite- to, kitokio būdo ir intelektual- nių savybiu vado.

★

Įtempimas tarp dviejų "frak- cijų" vis augo. Pagaliau, berods 1935 metų vasarą įvyko suvaži- avimas, ir po jo Respublikos pre- zidentas jaunlietuvių organi- zacijos vadu vėl paskyrė adv. B. Grėbliūną. "Jaunatūriai" pralai- mėjo. Pasinaudodamas atnaujinta vadyste, B. Grėbliūnas tuoj atle- ido Valiukėną iš redaktoriaus vietos ir paskyrė kitą laikrašti- ninką, berods, Praną Razmą. Vincas Rastenis, tuo metu Liet. Tautininkų S-gos generalinis se- kretorius, paskelbė "Jaunojoje Kartoje" straipsnį, kur stengėsi konfliktą švelninti ir atsargiai užglostyti "maištininkų" nepasi- tenkinimus, bet vis dėlto jos pas- merkė ir pritarė nustatytai tvar- kai.

Tada, galbūt pirmą kartą mūsų žurnalistikos istorijoje, įvyko ypatingas "streikas". Mano pa- minėtieji ir dar keli kiti artimi laikraščio bendradarbiai (iš viso per 12 asmenų), daug nei nesitarę vieningai pareiškė, kad jie soli- darizuoją buv. redaktorių Va- liukėnui, nori jo sugrąžinimo į pareigas, su naujuoju redaktoriu nebendradarbiaus ir lai- kraščiu nebersašys. Ir savo nu- sistatymo griežtai laikėsi. Lai- kraštis, netekęs visų pagrindinių savo bendradarbių ir nespėjęs greit įsigyti naujų, pateko didelėn bėdon. B. Grėbliūnas, įtardamas mane esant vienu iš streiko "va- dovų", išsikvietė vaisėms ir ne- sėkmingai įtikinėjo streiką nu- traukti. Po kelių valandų šiaipiau malonaus pokalbio, reikalas pasi- baigė beveik piktuojų. Supyko va- das ir jam būdingu naiviu atvi- rumu grąšinančiai sušuko:

- Niekus darot! Mokėsiu ge- rus honorarus už ir matysį, - visi vėl bendradarbiausite!

Vadui pareiškiau didelę abe- jonę, ar taip įvyks. Ir man užteko jo žodžius tik atpasakoti savo draugams, kad streiko dvasia dar pakiltų. Vėliau tik du iš streikininkų - L. Dovydenas ir V.S. Gira - dar kiek bendradar- biavo "Jaunojoje Kartoje", o kiti niekad joni nebegrįžo. Laikra- stis ėjo toliau, tačiau jis niekada nebebuvo toks, kaip Antanui Va- liukėnui redaguojant, nors už me- tų vadas buvo pakeistas kitu, ir vėl kitu.

O Valiukėno likimą salamo- niškai išsprendė min. pirminin- kas J. Tubelis, netrukus pakvie- tęs jį pasikalbėjimui ir davęs gal patį naudingiausią patarimą:

- Kol čia viskas išsinarplios, važiuok vaikine į Šveicariją ir ten pabaik universitetą.

Ką Antanas ir padarė.

★

J. Čiurberis savo laiške sklan- džiai panaudoja satyrą, klaus- damas, kad neolithuanų "Akade- miką" gal tik dėl to pavadinau "laikraščeliu", jog ten neteko "gausiai bendradarbiauti"...

Laimai ar nelaimėi, teko. Ne tiek gausiai, kiek "Jaunojoje Kar- toje", bet vis dėlto šiek tiek strai- psnių, Algirdo Daumanto slapy- vardžiu ar kitaip pasirašytų, ten buvo. Ir teko bendradarbiauti lai-

NIAGAROJE PRIEŠ 100 METŲ

1859 m. ankstyvą pava- sarį prancūzas Blondin ap- lankė Niagaros vandenkritį ir tuo metu gimė idėja per- eiti skersai tą baisią pra- rają.

Blondin pradėjo visu rim- tumu tam negirdėtam žy- giui ruoštis. Jis pasirūpino pakankamai ilgą, virš 1000 pėdų virvę, kurios vieną ga- lą pritvirtino amerikiečių, o antrąją kanadiečių pusėje. Apylinkės gyventojai nors sumanymu ir domėjosi, ta- čiau tokį žygį laikė tuščio- mis pastangomis.

Skirtą dieną, susirinko virš 10,000 žiūrovų. Blondin pradėjo žygį rankoje stip- riai laikydamas ilgą, ploną lazdelę lygsvaros palaiky- mui. Laimingai pasiekęs Amerikos pusėje esantį krantą, kreipėsi į minią, ar neatsirastų savanoris, kuris panorėtų pereiti virvę van- denkritį į priešingą pusę. Jis net pažadėjo tokį drą- suolį pernešti ant savo kup- ros.

Tačiau tokių drąsių vyrų minioje neatsirado. Tuomet Blondin atsigrėžė atgal, kiek pažengęs atsistojo ant

kotarpyje (apie 1936 - 37 metus), kai "Akademikas" jau buvo pri- augęs žurnalo lygmenį, kai jį redagavo šiek tiek valiukėniškos nuotaikos redaktorius Vladas Nausėdas ir - keistu būdu - čia buvo subūręs dalį vėl tų pačių streikininkų, kurie prieš porą metų atsitraukė nuo "Jaunosios Kartos"... Šalia stipriausio ir įdomiausio bendradarbio Z. Bly- no - Vetusijaus atsirado čia vėl ir Binkis, ir Slavėnas, ir Miš- kinis, ir net toks savo ideologine kilme svetimas dr. kun. J. Ma- tusas - Sadauskas, žinomas mūsų istorikas (su kuriuo man iš karto teko įeiti į aštroką polemiką lietuvių akademikų charakteristi- kos klausimais). Mykolas Jasė- nas ir Vladas Nausėdas pavertė "Akademiką" mūsų kultūros žur- nalu, išvedė jį iš studentiško rėmų bei apimties, nors jis ir nepasiekė "Vairo", "Židinio", "Pradų ir Žygių" ar laikurių kitų storių žurnalų svorio.

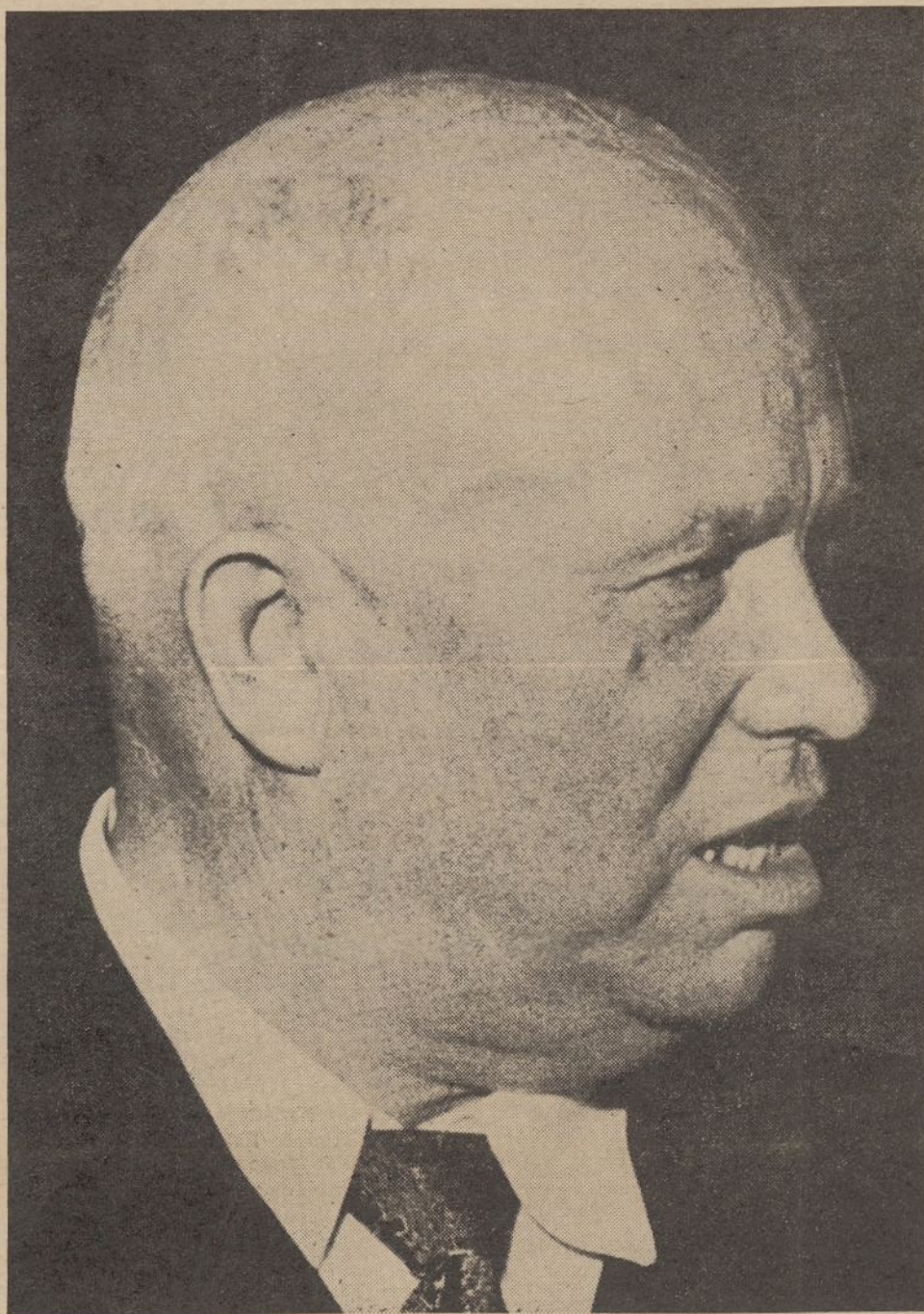
Tiesa mano talka "Akade- mikui" nebuvo laiminga. Ji kėlė nepasitenkinimo ir grėsė atstum- ti laikurius senesnius žurnalo bendradarbius. Kai 1937 me- tais ten buvo išspausdintas mano straipsnis su šesniais, vardu "Tarp doktrinių besidairant", kur tarp kitko švelniai, bet gana aiš- kiai buvo pasisakyta prieš fašiz- mą ir mėginimus jį persodinti Lietuvoje, ir keliama mintis, kad gi ir mes patys lietuviai priva- lėtume turėti smegenų savaran- kiškai galvoti, - tai vėliau V. Nausėdas man rodė Zenono Bly- no - Vetusijaus laiškus iš Ro- mos, kur jis dėl to reikėdavo savo pasipiktinimą ir grasino toliau "Akademike" nebebendradar- biauti. Ir tikrai, jo straipsniai apie fašizmą ir Italijos kultūrą ten berods suretėjo.

Nežiūrint tų ideologinių skir- tingumų, 1938 m. atostogų metu susitikus Romoje, mudviem su Nausėdu, Zenonas Blynas, tada Lietuvos pasiuntinybės prie Va- tikano sekretorius, buvo maloni- ausias ir paslaugiausias sei- mininkas. Jei tada per savaitę sėdėjau kiek pažinti ir įsimy- lėti Romą, tai tik dėl to, kad mūsų gidas ten buvo Zenonas Blynas. Bolševikų okupacijos pradžioje Vilniuje suimtas ir po to be pėdsako dingęs Z. Blynas buvo lyriškai įsimylėjęs Romą ir pažino jos kultūrą, kaip retas kuris kitas lietuvis.

P. B.

“Мир и Дружба!”

(“Taika ir draugystė!”)

NIKITA CHRUŠČIOVAS

Šiuo šūkiu Kremliaus viešpats Chruščiovas atvyksta į Ameriką.

Chruščiovui “Taika ir draugystė” reiškia totalinį pavergimą visų tautų, visų žmonių, visų dalykų — Dievą paneigiančiam komunistų sąmokslui, kurio dabartinis caras yra jis pats.

Panaudodamas šią veidmainišką temą, jis žada pelningą biznį verslininkui ir rojų žemėje darbininkui.

Bet niekas geriau nėra išvertęs tos temos tikrosios prasmės ir tikslo, kaip pats Chruščiovas savo biauriame pasigyrime: “Mes jus palaidosim!”

Šis pakvietimas aplankyti Jungtines Valstybes sutvirtins Chruščiovo pozicijas tarp Rusijos ir tų kraštų žmonių, kurie svyruoja ant komunizmo briaunos. Taip pat jis sukels nusivylimą tarp komunistų pavergtųjų tautų žmonių.

Jei mūsų valstybininkai ir pramonininkai nenori pastebėti, kad Chruščiovas yra žinomas, kaip vienas brutaliausių žmogžudžių ir žiauriausių melagių visoje istorijoje, tai jie atima iš Chruščiovo pavergtųjų žmonių tikėjimą, kad jų išsivadavimo didžiausia viltis yra Jungtinės Valstybės.

Mūsų tautiniam išlikimui yra būtina, kad mūsų žmonės suprastų tą baisų skirtumą tarp to, ką Chruščiovas kalba, ir to, ką Chruščiovas daro.

Baisaus palaidojimo į komunistinę vergiją siaubas yra žinomas 22 žemiau išvardintų tautų žmonėms.

Tenebūna jokių nuolaidų, jokių pataikavimų, jokių “sutarčių” su Chruščiovu. Tenebūname derybomis nuvesti į tokias pozicijas, kurias Chruščiovas mums planuoja — į būklę, kuri mus padarytų didžiausia pavergta tauta.

Tuo tarpu atsiminkime tuos tūkstančius, kurie žuvo, stengdamiesi apginti savo laisvę šiose Chruščiovo kontroliuojamose tautose:

Lenkija

Tibetas

Albanija

Gruzija

Vengrija

Šiaur. Korėja

Idel-Uralas

Ukraina

Latvija

Šiaur. Vietnamas

Kazakija

Armenija

Estija

Kontin. Kinija

Turkestanas

Bulgarija

Lietuva

Čekoslovakija

Azerbeidžanas

Rumunija

Ryt. Vokietija

Gudija

The ALLEN-BRADLEY COMPANY, Milwaukee, Wisconsin, ragina jus tvirtai laikytis jūsų amerikinių laisvių. Jų tarpe yra jūsų laisvė gyventi, jūsų laisvė garbinti Dievą, jūsų laisvė dirbti ir balsuoti pagal jūsų pasirinkimą. Šios laisvės dar tebėra gyvos mūsų Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Bet šios laisvės gali būti komunistų sunaikintos tose didelėse pasaulio dalyse, kur komunistai yra užgrobę valdžią. Neprileiskite, kad tai atsitiktų čia!

The ALLEN-BRADLEY COMPANY gamina aukštos kokybės motorų kontrolės priemonės ir aukštos kokybės elektronines dalis. Šiuo viešosios tarnybos skelbimu the ALLEN-BRADLEY COMPANY nesistengia nieko parduoti, bet nori, kad jūs suprastumėte ir pažintumėte tą baisiąją grėsmę, kuri kyla iš Kremliaus valdomo tarptautinio komunizmo mūsų valstybei, mūsų žmonėms ir mūsų nepalyginamajam, amerikietiškam laisvam gyvenimo būdui.

Iki 25 kopijų šio skelbimo anglų kalba galima gauti - nemokamai - visiems. Virš 25 kopijų galima gauti už spausdinimo kainą - 2 1/2 centą už kopiją. Kopijos yra duodamos mokykloms ir bažnyčioms - nemokamai - bet kuriame skaičiuje rašant the ALLEN-BRADLEY COMPANY, Milwaukee, Wisconsin.

KODĖL REIKIA DALYVAUTI SPAUDOS BALIUJE

I spaudos balių yra pasižadėjusių svečių iš Chicagos, Pittsburgho, Detroito. Bet svarbiausia, kad būtų daug clevelandiečių. Juk Dirva, Clevelande išleidama, labai daug Clevelando lietuvių organizacijoms ir pavieniams asmenims patarnauja.

Bilietus į spaudos balių, drauge su paruoštais vaisių stalais, reikia iš anksto užsisakyti. Ir tai jau pats paskutinis laikas. Padarykit tai šiandien arba vėliausiai šestadienį iki pietų. Iš anksto neužsisakiusiems teks pačios nepatogiausios vietos, o rengėjams bus daug nenumatyto rūpesčio. Tat paklauskite mūsų prašymo.

Spaudos baltiaus programą išpildo jau virš 500 kartų televizijoje pasirodęs pagarsėjęs akordeonistas Charles Daubaras, atvykęs iš Philadelphia. Reta proga jį išgirsti ir susipažinti. Susipažinti su daugelio konkursų pirmosios vietos laimėtoju.

Spaudos baltiaus šokiams gros iš New Yorko atkviestas lietuviškas Romo Butrimo orkestras, turįs geriausius šokių muzikantus. Ir jūs šoksit lietuviškai skambant šokių dainai. Tai taip pat reta proga. Girdėti, kad studentai ir moksleiviai, kurie šį orkestrą jau pažįsta, rengiasi taip pat gausiai dalyvauti. Visi orkestro dalyviai yra studentai.

Spaudos balių bus ir staigmenų. Jos tikrai gerai nuteiks visus lietuviškos spaudos rėmėjus. Bet tos staigmenos bus tik tiems, kurie dalyvaus spaudos baliuje.

Ir rengėjai tikisi, kad jūs spaudos baliuje būsite. Būsitę tą va-

Juozas Kamaitis savo batų parduotuvę ir kartu batų pataisymo dirbtuvę, esančią 12915 St. Clair Ave. perkėlė į 7013 Superior Ave. (šale kino "Ezella").

Naujoje vietoje batai bus parduodami geriausios rūšies ir nupigintomis kainomis. Be to priimami batai pataisymui.

Darbo valandos: nuo 10 val. iki 7 val. vakaro. Reikalui esant kreiptis telefonu: GA 1-7658, po pietų nuo 8 iki 10 val. (70)

Geras pinigų investavimas

Turi parduoti pelningą nuosavybę susidedančią iš 3 pastatų, 6 butai, 1 nebaigtas, 3 mašinų garažas. \$33,900. Parodoma susitarus su savininku. Šaukti po 6 v. v. UT 1-5839. (71)

karą drauge su visais lietuviškos spaudos rėmėjais. Tat iki pasimatymo jau šį šestadienį, 7:30 val. vak. Slovenian Auditorium salėse.

Vysk. M. Valančiaus Lit. mokykla mokslo metus pradeda šeštadienį, rugsėjo 12 d. Pamokų pradžia - 9:30 val. ryto. Registruojami mokiniai ir į baigiamąją gimnazijos klasę. Visi, kurie dėl įvairių priežasčių buvo pertraukę mokslą šioj mokykloje, ar kurie mokėsi privačiai, gali stoti į šią klasę ir šiais mokslo metais pabaigti kursą. Šv. Jurgio parapijos mokykloje lietuvių pamokos vyks senąja tvarka.

Juozas Stempužis, lietuvių radijo valandos vedėjas, staiga susirgo darbovietėje ir nuvežus į ligoninę buvo padaryta apendicito operacija.

Z. Umbražiūnas, buvęs laikraštininkas, dabar Chicagoje turįs namų pardavimo biznį, grįždamas iš lietuvių dienos Kana-doje, lankėsi Dirvoje.

A. Grigaliūnas, 17 m., vienas iš geriausių Benediktinų gimnazijos mokinių, išrinktas tos mokyklos futbolo komandos kapitonu. Komanda yra pirmaujanti ne tik Clevelando gimnazijų tarpe, bet ir visame Ohio.

Širdies smūgis rugsėjo 1 d. pakirto Vincą J. Young (Zajancauską), 50 metų amžiaus, Clevelande gimusį senųjų ateivių sūnų. Velionis buvo General Motors, Euclid divizijos rytinio Clevelando krašto darbų operacijų viršininkas. Jis buvo vedęs čia gimusią lietuvių Adelę Stepulionytę. Paliko ją su pora vaikų. Jiedu jaunesnėse dienose buvo veiklūs jaunimo tarpe prie šv. Jurgio parapijos.

Palaidotas Kalvarijos kapinėse rugs. 5 d. Pamaldos buvo St. Louis bažnyčioje. Laidojimu rūpinosi Della Jakubs ir sūnus, 936 E. 185th St.

Velionis su žmona vis dalyvaudavo lietuvių tarpe. Jų namai 1446 Westover Drive, Cleveland Heights. Jis buvo vienas iš gerokai skaičiaus čia gimusių lietuvių pasiekęs aukštą vietą industrijoje.

Stud. Eduardas Laukys, grįždamas iš Neo Lithuania stovyklos, buvo sustojęs pas p. Pračkį ir ta proga aplankė "Dirvą".

Dr. Avižonis su poniu, buvęs gydytojų suvažiavime, aplankė "Dirvą".

Čiurlionio ansamblis dvidešimtuosius darbo metus pradeda bendra repeticija ir pasitarimu šį penktadienį, rugsėjo 11 d. 8

val. vak. savo namuose.

I ansamblį šiuo metu priimami nauji nariai. Norintieji įstoti atvyksta į bet kurią repeticiją balso patikrinimui. Mergaitės priimamos nuo 16 m., vyrai nuo 18 m.

Rugsėjo 16 d. Hotel Manger įvyks filmas apie Northeastern Ohio. Filmas yra Illuminating Company's gamintas ir vaizduoja sparčiai augantį Northeastern Ohio.

Šį ketvirtadienį Cleveland Arena rengiamose imtynėse pagrindiniais dalyviais bus Fritz ir Waldo von Erich prieš Guy ir Joe Bruneti.

Seks 5 kitos poros.

PARDUODAMAS SKLYPAS 40 x 135 pėdos. Į šiaurę nuo Lake Shore Blvd. ant E. 216 St. Prašo \$7,500. EV 1 - 7381.

IŠNUOMOJAMAS KAMBARYS

Ramioje aplinkoje. Galima naudotis virtuve. Šaukti PO 1-6015. (70)

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti

WHEN BUYING
OR SELLING
A HOUSE

Use our Escrow Service
Protect both parties
in the deal

Šį šeštadienį, rugsėjo 12 d.
Visi lietuviškosios spaudos bičiuliai susitiksime

SPAUDOS BALIUJE

Slovenian Auditorium
6409 St. Clair Ave, Clevelande.

PRADŽIA 7:30 VAL.

Išgirsite pasaulinio garso akordeonistą
Charles Daubarą

Stalus, arba atskiras vietas rezervuokitės iš anksto. Rengėjai nori tiksliai apskaičiuoti sėdimas vietas, valgius ir gėrimus. Vietas rezervuokitės Dirvoje, o vakarais telefonu

GL 1-3976

Šokiams gros R. Butrimo orkestras

EAGLE STAMPS PADIDINA JŪSU SUTAUPAS PAS MAY'S

the MAY co's (2) BASEMENT stores

SPECIALUS PIRKINYS!

NAUJA ŽEMA KAINA!

12 PUODUKŲ
ir
LEKSTUČIŲ

PUIKIOS PERMATOMOS CHINA
SU 24 kt. AUKSO APVEDŽIOJIMU

Reg.
3.98

2.98
Set

* Pakartojamas išpardavimas!
* Blizgantys balti puodukai su 22-kt. aukso apvedžiojimu!
* Importuoti! Permatomi! Tinka su bet kokių servizų!
* Nusipikite specialiom ateities progom, kada jums reikės ekstra puodukų ir lėkštelių! Ir neužmirškite nuotakas!
* Šia žema kainą jūs galite nusipirkti tuziną sau, dar tuziną dovanoms!
* Parduodami tik setuose po 12.

The May Co.'s Basement Dinnerware Department, Downtown and On the Heights

EAST CLEVELAND - EUCLID & SUPERIOR AVE.
SAVINGS EARN OPEN EVERY SATURDAY UNTIL NOON
4% **SUPERIOR SAVINGS**
ACCOUNTS INSURED TO \$10,000
HOME AND REMODELING LOANS
CORNER 68TH - SUPERIOR AVENUE

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

DIRVA

★★★
THE FIELD

Kas ir kur?

Los Angeles lietuviai

Atvyksta Antanas Gustaitis

• Spaudos baliun iš Chicago atvyksta Vilties Draugijos pirm. Dr. J. Bartkus. Laukiama atvykstant ir kitų Vilties Draugijos valdybos narių, nes rugsėjo 13 d. įvyks valdybos posėdis apsvaistinti ateinančių metų Dirvos leidimo klausimus.

• Dr. B. Dirmeikis, "Margučio" redaktorius, sunkiai susirgo širdies liga. Gydomas Dr. S. Biežio priežiūroje.

• Į Neo Lithuania stovyklą uždarymą Christiana Lodge vasarvietėje, praėjusį sekmadienį buvo susirinkę daug vyresniųjų korporacijos narių ir svečių.

• Dr. J. Paplėnas dvi savaites su šeima atostogavo Fort Lauderdale, Fla.

• Prieš metus Australijoje mirė laikraštininkas J. Kalakonis, redagavęs "Mūsų Pastogę". Šiuo metu tenykščiai lietuviai rūpinasi ant jo kapo paminklo pastatymu. Iki šiol jau surinkta 100 svarų. Paminklas kaštuosiąs 250 svarų.

• Australijos lietuviai ruošiasi išleisti metraštį. Jame norima pavaizduoti Australijos lietuvių padėtį. Metraštis išeis tik ateinančiais metais.

• Vytauto Valaičio nuotraukų paroda, rengiama Pernt's Magazine, visą rugsėjo mėn. vyksta 52 Vanderbilt Ave., New York, N. Y. Joje išstatyta tik vaikų nuotraukos.

ROCHESTERIO LIETUVIAI PROTESTUOS

Š. m. rugsėjo 13 d., sekmadienį, Rochesterio lietuviai kartu su ukrainiečiais, vengrais, lenkais, latviais ir estais dalyvaus didžiulėje protesto eisenoje, kuri prasidės tuoj po iškilmų mišios bolševizmo aukoms pagerbti. Šios eisenos tikslas yra išreikšti protestą prieš Chruščiovo atvykimą į Ameriką. Šią eiseną organizuoją paminėtų tautybių Komitetas, kuriame lietuvių pastoviai atstovauja: P. Norkeliūnas, H. Žemelis, V. Vitkus ir J. Jurkus.

Per lietuvių radijo valandėlę K-to vardu kalbėjo H. Žemelis, išskeldamas to vizto kenksmingumą ir ragindamas visus lietuvius kuo gausiausiai dalyvauti protesto eisenoje.

Los Angeles lietuvių Tautinių Namų Fondo valdyba, toliau telkdamas lėšas pirmajam lietuviškam židiniui prie Pacifiko įruošti, ėmėsi iniciatyvos prie šio darbo pritraukti ne tik Los Angeles ir apylinkių lietuvius, bet kvieisti talkon ir kitose kolonijose gyvenančius tautiečius.

Šiomis dienomis Tautinių Namų Fondo valdyba paruošė aukų rinkimo projektą ir jau išsiuntinėja atitinkamas knygetes po visą Ameriką ir Kanadą.

Aukotojams paskirtos trys premijos:

1. Žinomojo lietuvių dailininko Adomo Varno pieštas lietuviško stiliaus paveikslas,

2. Skulptoriaus P. Vėbros lietuviško stiliaus medinė lėkštė,

3. Geros rūšies patefonas (record player).

Aukotojams dovanų skirstymas įvyks spalio 3 dieną Los Angeles lietuvių Tautinių Namų Fondo valdybos ruošiamame baliuje, kuris bus St. Nicholas salėje, 2300 W. 3rd Street ir prasidės 7 val. vakare.

Baliaus programą pravesiti sutiko žinomas mūsų rašytojas humoristas ir aktorius Antanas Gustaitis, kuris tai dienai specialiai atvyks iš Bostono. Antanas Gustaitis jau yra vizitavęs daugelį Amerikos lietuvių kolonijų su didžiausiu pasisekimu ir dabar pirmą kartą pasieks Kaliforniją. Be jo, baliaus programoje dar dalyvaus mėgiamiausia Los Angeles lietuvių dainininkė solistė H. Bartuškaitė-Schwagert.

"LIETUVIŲ DIENA" ŠIEMET IŠBLANKO

Jau kelinti metai Los Angeles šv. Kazimiero parapijos klebonas kun. J. Kučingis ruošdavo rudenį pikniką, kurį pavadindavo "Lietuvių diena". Dėl to "lietuvių dienos" vardo pasisavinimo jau būta nemaža gindų su Bendruomenės veikėjais ir kitais lietuviais, kurie manė, kad toks "lietuvių dienos" titulo naudojimas parapijos piknikui ir tik parapijos naudai nepateisinamas visų Los Angeles lietuvių vardo uzurpavimas. Nežiūrint tų nepasitenkinimų ir protestų, klebonas ruošiamą pikniką įvykdavo ir visada sutraukdavo gausų dalyvių skaičių.

Šiemet, kai lietuvišką šv. Kazimiero parapiją pats klebonas Kučingis samonin-gai "išlaisvino" iš lietuvių rankų ir su vyskupijos pagalba pavertė bendra amerikoniška parapija, buvo manoma, kad jis neberuoš "lietuvių dienos". Bet jis, kaip niekur nieko, rugpjūčio 30 dieną vėl suruošė Breakfast Club patalpose. Pakvietimuose anglų kalba savo parapijiečiams, šalia "Lithuanian Day", šventę pavadino "Fiesta".

Pasiklausyti solistės F. Korsak dainų ir kitos programos ir šiemet atvyko gana daug naujų parapijiečių, o taipgi daugumoje ir lietuvių. Tačiau šių skysčių, negu kitais kartais. Veikniekas nedalyvavo iš žymesniųjų Los Angeles lietuvių katalikų veikėjų, ypač tų, kurie yra sudarę komitetą šv. Kazimiero parapijos lietuviškoms teisėms atkovoti. Naujosios suamerikionintos parapijos šalininkai piknike aiškino, kad čia dalyvauja visi Los Angeles lietuviai katalikai, bet boikotuoja... katalikai krikdemai (!).

L. A. Augūras

Lietuviai pietaus su kongresmenais

Californijos lietuvių respublikonų abu vienetai ruošia 1959 spalio 4 d., sekmadienį, 2 val. po pietų Statler - Hilton viešbutyje, Los Angeles salėje pietus su kongresmenais, kurie yra parodę dėmesio Lietuvos bylos ir lietuvių reikalui. Iki šiol pažadėjimą pietuose dalyvauti yra davę šie kongresmanai: Gordon McDonough, Glenard Lipscomb ir Edgar Hiestand. Be minėtų gali dar dalyvauti ir šie kongresmanai - Joe Holt, Craig Hosmer ir H. Allen Smith.

Pietų kaina \$4.00 vienam asmeniui. Pietų metu bus trumpa meninė programėlė. Prieš pietus ir po pietų visi dalyviai turės progos su savo kongresmenais pasikalbėti ir pareikšti jiems savo pageidavimus.

Bilietai gaunami pas vienetų pirmininkus: Antaną Skirį (Los Angeles County Republican Assembly, lietuvių vieneto pirmininką), 9204 South Broadway, Los Angeles 3, Calif., telef. PL 4-1377; Kazį Lukšį (American - Lithuanian Republicans or California pirmininką), 501 - 21st Place, Santa Monica, Calif., telef. EX 4-2986 arba EX 3-3571; ir visus abiejų vienetų valdybų

Rugsėjo 5 ir 6 d. Clevelande įvyko Liet. Valstiečių Liaudininkų 8-gos suvažiavimas, kuriame buvo apie 70 dalyvių ir svečių iš Chicago, New Yorko, Washingtono ir kitur. Nuotraukoj viršuj: suvažiavimo dalyviai. Pirmoj eilėj sėdi: A. Devenienė, konsulas Dr. P. Daužvardis, J. Audėnas, J. Daugėla. Toliau sėdi: inž. Navickis, dr. Tercionas, dr. Devenis, H. Blazas, Dr. Pajaujis, K. Škirpa, Nepriklausomos Lietuvos red. J. Kardelis, B. Paramskas ir kiti. Nuotraukoj kairėje: suvažiavimo prezidentas. Iš kairės: Dr. K. Karvelis, J. Kardelis ir Z. Dailidka. Dirvos nuotrauka

BOSTON

Tautinės Sąjungos Bostono skyriaus namo steigėjų, rėmėjų ir narių susirinkime, įvykusiam rugpjūčio 29 d., buvo pakeistos to namo tvarkymo taisyklės. Patvirtintas garbės lentos projektas, namo steigėjams bei rėmėjams, įmokėjusiems nemažiau \$100. Nutarta į namus įvesti telefoną viešam naudojimui, surengti Naujųjų metų sutikimą ir kt. Aptarta namų praplėtimo, remonto ir finansiniai reikalai. Susirinkimui pirmininkavo M. Gureckas, sekretoriavo V. Vakauzas.

Laisvės Varpas yra Naujosios Anglijos lietuvių visuomeninė ir kultūrinė radijo programa, kuri rengia taip pat įvairias kultūrines

narius - L. Valiuką, adv. R. Rimdžį, inž. J. Jodelę, med. dr. R. Masoną, komp. Br. Budriūną, G. Rudelį, J. Kojelį, dr. P. Pamataitį, inž. B. Čiurlionį, A. Deringienę, inž. J. Truškauską, dr. G. Valančių.

Visi lietuviai kviečiami tą dieną rezervuoti šiam įvykiui ir dalyvauti susitikime su kongresmenais.

C.C.

programas: koncertus, vaidinimus, gegužines ir kt. Šį šeštadienį, rugsėjo mėn. 12 d. Romuvos parke, Brocktone, įvyks vienas tokių parengimų.

BROCKTON

LIETUVIAI PREKYBOS IR PRAMONĖS PARODOJ

Kasmet Brocktone rugsėjo mėn. įvyksta Brockton Fair (prekybos ir pramonės paroda). Jos metu įvyksta ir lietuvių diena prie Dariaus ir Girėno paminklo - lietuvių bazužės. Čia vyksta lietuvių liaudies meno dirbinių, lietuvių progreso ar genocido parodos su menine dalimi.

Šiais metais tokia paroda įvyksta rugsėjo 13-20 dienomis. Jos atidarymas įvyks rugsėjo 13 d., 3 val. p. p. Atidarymo metu kalbės kun. Švagždys, Brocktono miesto tarybos narys I. Monrevičius ir kiti. Programą sudarys P. Ivaškienės tautinių šokių grupė su 40 šokėjų iš Bostono, Bostono lietuvių šv. Petro parapijos dūdų orkestras iš 60 narių ir kt.

P. K.

NEW YORK

LIETUVIAI PIKIETUOS CRUŠČIOVĄ

Su visos lietuvių politinės vadovybės pritarimu, Amerikos Lietuvių Taryba New York'e, kartu su ten veikiančia Pirmą Liet. Stud. Sąjungos Apeliacinę Grupę, imasi iniciatyvos suorganizuoti vietos lietuvių Chruščiovo piktetavimui, kuris įvyks rugsėjo 17 d., ketvirtadienį, 6 valandą, prie Waldorf - Astoria viešbučio - 50th St. ir Park Ave. Manhattan. Susausti didesnį lietuvių būrį spausdinamas atsisaukimas į New Yorko lietuvių, kuris bus dalinamas prie bažnyčių, klubų, ir kitur. Šalia nurodymo kur ir kada susirinkti, atsisaukime sakoma: "Amerikon atvyksta Nikita Chruščiovas - Sovietų Rusijos diktatorius ir Lietuvos paverėjas. Jo atvykimas yra paniekinimas šiam laisvų žmonių kraštui ir pailginimas pavergtųjų nelaimės.

Lietuviai! Visa mūsų politinė vadovybė - Amerikos Lietuvių Taryba, Lietuvių Fronto Bičiuliai, Lietuvos Nepriklausomybės Tarka, ir Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas - skatina mus netylėti, o, reikalaujant mūsų tėvynei laisvės, daryti viską, ką sąžinė liepia ir įstatymai leidžia".

DETROIT

TĖVŲ IR VISUOMENĖS ŽINIAI

Detroito Lituanistinė mokykla 1959-60 mokslo metus pradeda rugsėjo 12 d. (šeštadienį) 9:30 val. šv. Antano parapijinės mokyklos patalpose. Tą dieną įvyks mokinių registracija ir iškyla į Clark Parką. Išskyla organizuoja mokyklos Tėvų Komitetas, kuris nemokamai vaišins pasiryžusius lietuvišką mokyklą lankyti vaikučius.

Šiais mokslo metais mokyklai vadovaus: I-IV skyr. mokytojas Pranas Zaranka ir V-VIII skyr. mokytojas Vincas Misiulis.

KAIRĖJE: Lietuvių Gydytojų Sąjungos suvažiavimui suruošti reikėjo daug darbo, kad būtų pasiekti tokie gražūs vaisiai. Nuotraukoje: Ramanauskienė, suvažiavimui ruošti komiteto pirmininkė Degesenė, Sabaitienė ir banketo programos vedėjas Dr. Vl. Ramanauskas.

Dirvos nuotrauka

Pranešame, kad rugsėjo 6 d. mirė mokytoja

JADVYGA STEPONAVIČIENĖ

(Sichockienė), gim. Bazevičiūtė.

Nuliūdę sesuo ir švogeris —
Joana ir Eduardas Krištaponiai.

Visiems, pareiškusiems užuojautas dėl mano
a. a. mylimos mamytės mirties, širdingai dėkoju.

Dr. M. Vaitėnas

